

Monikulttuuristuva työelämä -hanke

Maahanmuuttajien merkonomikoulutuksen kehittäminen, koordinointi ja suunnittelu

Tiia Ylhäinen

Kehittämishanke
Tammikuu 2011

Ammatillinen erityisopettaja 60 op

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) YLHÄINEN, Tiia Johanna	Julkaisun laji Kehittämistyö	Päivämäärä 6.1.2011
	Sivumäärä 14	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty ()
Työn nimi Monikulttuuristuvat työelämä –hanke, maahanmuuttajien merkonomikoulutuksen kehittäminen, koordinointi ja suunnittelu		
Koulutusohjelma Ammatillinen erityisopettaja (60 op)		
Työn ohjaaja(t) HIRVONEN, Maija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen kehittäminen on 2000-luvun haasteita. Suomessa on erilaisten hankkeiden muodossa saatu aikaan erilaisia koulutusmalleja ja –vaihtoehtoja. Ammatillisen erityisopettajakoulutuksen kehittämistyössäni raportoin ammatillisen koulutuksen kehittämishankkeen kehittämistoimista ja haasteista. Kehittämishankkeessa suunniteltiin ja suunnattiin Kansainvälinen merkonomi –koulutusta, joka oli suunnattu maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille. Tämä koulutus aloitettiin oppilaitoksessa syyslukukaudella 2009. Koulutuksen suunnittelu oli jäänyt keväällä 2009 keskeneräiseksi, joten syksyllä projektivastaavan piti tehdä monenlaisia tukitoimia kahden koulutusryhmän opetuksen järjestämiseksi ja opiskelijoiden opintojen yksilöllistämiseksi.</p> <p>Kehittämistyössä käsitelön opiskelijarekrytointiin, opiskelijoiden opiskeluvalmiuksiin, koulutuksen aloittamiseen ja opetuksen toteuttamiseen liittyneitä haasteita ja niihin liittyneitä toimenpiteitä. Tämän kehittämishankkeen myötä organisaatiossa opittiin kohtaamaan monikulttuurisuutta, erottamaan kielitaidon puute kielellisistä oppimisvaikeuksista ja mukauttamaan opetusta maahanmuuttajien tarpeiden mukaan. Myös suomi toisena kielenä –opetus kehittyi hankkeen myötä. Kansainvälinen merkonomi –koulutukseen kehitettiin toteuttamissuunnitelma, suomi toisena kielenä –opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kriteerit. Lisäksi organisaatiossa havaittiin ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen tarve. Sitä varten laadittiin toteuttamissuunnitelma ja haettiin järjestämislupaa. Erittäin tärkeää osa tätä projektia oli ammatillisten opettajien tukeminen opetuksen ja oppimateriaalien selkokielistämässä ja maahanmuuttajien opetuksen suunnittelussa (havainnollistaminen).</p> <p>Oppilaitosorganisaatio hyötyi merkittävästi koulutuksen suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä. Näin vähennettiin maahanmuuttajaopiskelijoiden keskeyttämisä. Oppilaitokseen kehittyi määrätietoisuutta suunnittelun myötä edelleen käytössä olevia toimintakäytänteitä ja -mallia.</p>		
Avainsanat (asiasanat) maahanmuuttajien ammatillinen koulutus, opiskeluvalmiudet, opetuksen toteuttamissuunnitelma, koulutusmalli, yksilöllistäminen, kielelliset oppimisvaikeudet, kielitaidon puute		
Muut tiedot suomi toisena ja vieraana kielenä -opetus		

Author(s) YLHÄINEN, Tiia	Type of publication Development project report	Date 14.1.2011
	Pages 12	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title Multicultural working life project (Monikulttuuristuva työelämä-hanke). Planning, developing and coordinating the training of immigrants in Business and Administration.		
Degree Programme Vocational Teacher Education, Special Needs Education Teacher		
Tutor(s) HIRVONEN, Maija		
Assigned by		
Abstract <p>The development of the vocational training of immigrants is one of the challenges in education today. There are numerous developing projects for vocational education of the immigrants in Finland. Those projects have produced good results and study possibilities for adult education. This development project report describes one example of Kouvola Vocational Institute: The challenges of entrepreneurship - Multicultural working life (Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla - Monikulttuuristuva työelämä).</p> <p>In the development project report there is a description of a new educational product (Multicultural Training of immigrants in Business and Administration), its' curriculum, co-operation network, students' skills portfolio and help for teachers in planning teaching in simplified Finnish. Two flexible curriculums for Finnish Commercial Institute (Mame1+3, MaMe3) were developed. During the project teaching staff learned a lot of multiculturalism and teaching special groups in simplified Finnish without any auxiliary language, e.g. English.</p> <p>After the project finished in December 2010 the training of immigrants in Business and Administration continues.</p>		
Keywords: curriculum, immigrant, multiculturalism, simplified Finnish, special needs education, vocational education.		
Miscellaneous		

Sisällys

Johdanto

1 Maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen haasteet	1
2 Hanketoiminta - Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3	3
2.1 Kehittämishankkeen tavoitteet.....	3
2.2 Kansainväliset merkonomiryhmät.....	4
2.3 Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hankkeen toimet.....	6
2.4 VALMA-toteuttamissuunnitelman laatiminen.....	10
2.5 MaMe-mallit ja erityinen tuki.....	11
2.6 Verkostoyhteistyö.....	12
Pohdinta ja itsearviointi.....	13
Lähteet.....	14

Liitteet

Liite 1 Monikulttuuristuva työelämä –hankkeen ohjelma ja tavoitteet

Liite 2 Joustavat opinpolut (MaMe3+1-koulutusmalli)

Liite 3 Monikulttuuristuva työelämä –hankkeen väliraportti 2009

Liite 4 Monikulttuuristuva työelämä –hankkeen opiskelijoiden HOPS-lomake

Liite 5 Monikulttuuristuva työelämä –hankkeen palaute

Johdanto

Työskentelin syyslukukaudella 2009 *Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3* –hankkeessa, jonka on ESR-rahoitteinen. Hankkeen täsmällinen nimi on Monikulttuuristuva työelämä. Hankekausi on 1.8.2009 – 31.12.2010. Hankkeen tavoitteena oli kehittää Kouvolan seudun ammattiopiston työelämäyhteyksiä, työssäoppimismahdollisuuksia ja uutta koulutustuotetta, kansainvälinen merkonomi –koulutusta. Valitsin Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla –hankkeen toimet tämän Ammatillinen erityisopettaja –koulutuksen kehittämishankkeeksi siitä syystä, että tässä hankkeessa, vastoin alkuperäistä suunnitelmaa, jouduttiin tekemään ratkaisuja, jotka liittyvät erityisen tuen tarjoamiseen. Esittelen tässä hankkeen toimia siitäkkin syystä, että toimin itse 6 kuukautta hankevastaavana.

Tässä kehittämishankkeessa en kuvaile kokonaisuudessaan Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hanketta. Selvitän tässä kehittämishankkeessa vain ne osat, jotka liittyvät erityisopetukseen ja erityisen tuen tarjoamiseen ammatillisessa peruskoulutuksessa.

1 Maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen haasteet

Maahanmuuttajille suunnatut koulutukset ovat viime vuosina kehittyneet ja kehittyvät edelleen maahanmuuttajien määrän lisääntymisen myötä. Aikuisia maahanmuuttajia on ohjattu ammatilliseen peruskoulutukseen nuorisopuolelle. Tämä ei kuitenkaan ole aina paras ratkaisu aikuiselle maahanmuuttajalle ikä- ja kulttuurierojen vuoksi. Koulutussuunnittelun myötä aikuisten maahanmuuttajien koulutusvaihtoehdot ovat monimuotoistuneet ja maahanmuuttajien opetus eri koulutusasteilla on kehittynyt. Erilaisilla kehittämisprojekteilla on suuri merkitys maahanmuuttajaopetuksen kehittymisessä.

Maahanmuuttajia ei varsinaisesti katsota erityisopetuksen kohderyhmäksi, mutta heidän tarpeensa maahanmuuton jälkeisinä vuosina ovat usein samankaltaisia. Maahanmuuttajissa kuten kantaväestössäkin on lahjakkaita ja erityistä tukea tarvitsevia ja jotakin siltä väliltä. Erityisen tuen tarpeita voivat aiheuttaa muun muassa niukka koulutusta, omassa maassa diagnosoimatta jääneet oppimisen vaikeudet. Kielitaidon puute ei ole erityisen tuen tarjoamisen kriteeri. Täysin selvää kuitenkin on, että

maahanmuuttaja tarvitsee suomen kielen peruskurssien jälkeen esimerkiksi oman alan sanaston ja kielen rakenteiden vahvistamista. Maahanmuuttajaopiskelija hyötyy usein myös oppimaan oppimisen taitojen vahvistamisesta.

Aikuisten maahanmuuttajien koulutuksessa pyritään ylläpitämään hankittu ammattitaito ja tai antaa työelämässä edellytettävä koulutus. aikuisten maahanmuuttaja koulutuksessa tärkeää on aiempien tutkintojen rinnastaminen, jos maahanmuuttaja aikoo työskennellä omalla alallaan. Myös muun formaalin koulutuksen tuottama osaaminen on hyvä tunnustaa. Kotoutumisen, urasuunnittelun ja työllistymisen vuoksi myös suomen kielen taidon hankkiminen on hyvin tärkeää. (Arvonen, Katva ja Nurminen 2010, 21.) Monet maahanmuuttajat lähtevät opiskelemaan ammatillista peruskoulutusta nuorisokoulutuksessa, mutta aikuiskoulutukseen tarvitaan vaihtoehtoja, jotka tukevat maahanmuuttajien työllistymistä ja työelämävalmiuksien kehittymistä. Maahanmuuttajille suunnatun työvoimapolitiittisen kielikoulutuksen, koulutukseen tai työelämään siirtymisen vaiheessa, aikuisten opiskelijoiden urapolun nivelvaiheessa ohjausta ja työelämävalmennusta tulisi kehittää. Tämän vaiheen ohjauksen puutteet aiheuttavat helposti syrjäytymistä ja hankittujen valmiuksien heikentymistä (esim. suomen kielen tai työnhaun taidot). Nuorten maahanmuuttajien nivelvaiheen ohjaukseen on panostettu perus- tai lukio-opetuksen päättövaiheessa. Maahanmuuttajan omat toiveet ja haaveet ja Suomalaisen koulutusjärjestelmä tarjoamat mahdollisuudet eivät ole sopusoinnussa. Suomalaisissa tutkimusraporteissa (esim. Kuusela ym. 2008) on todettu, että maahanmuuttajat jäävät muita helpommin ammatillisen koulutuksen ulkopuolelle tai maahanmuuttajan odotukset omasta ammattialasta ovat epärealistisia. (Arvonen, Katva ja Nurminen 2010, 212.) Tällöin on tärkeää, että maahanmuuttaja voi tutustua ammatilliseen koulutukseen, sen eri muotoihin ja koulutuksen eri muotoihin.

Maahanmuuttajien koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon, että maahanmuuttajaryhmät ovat usein tieto- ja taitotasoiltaan hyvin heterogeenisiä, oli kyse sitten kielikoulutuksesta tai ammatillisesta koulutuksesta. Oppimiseen liittyviä vaikeuksia on vaikea erottaa vieraalla kielellä opiskelemisen vaikeudesta. Oppimiseen voi vaikuttaa myös se, miten paljon omassa kulttuurissa arvostetaan painettua sanaa ja puhuttua kieltä. Myös uuteen kulttuuriin ja oppimisympäristöön liittyvät tekijät voivat viedä energiaa siten, ettei oppimiseen riitä voimavaroja. Opiskelijan mahdolliset vaikeat elämäkokemukset ja kulttuuriin sopeutumisen vaihe vaikuttavat oppimiseen. On myös muistettava, että näitä elämäkokemuksia ja haasteita voi olla yksi tai useampi. Toisaalta maahanmuuttajien oppimisvaikeuksia ei ole välttämättä helppo havaita näiden muiden

haasteiden takaa. toisaalta esimerkiksi todellisen oppimisvaikeuden diagnosoiminen on vaikeaa. (Ks. Peltoniemi 2009.)

On tärkeää, että maahanmuuttajien koulutusta suunnittelee maahanmuuttajatyöhön erikoistunut opetusalan ammattilainen, jotta vältetään opiskelijarekrytoinnin, käytännön opetustyön, arvioinnin ja ohjauksen ongelmatilanteet ammattiin opiskelun vaiheessa. Lisäksi opetuksen onnistumiseen vaikuttaa myös se, että maahanmuuttajia opettavat motivoituneet, aidosti maahanmuuttajista kiinnostuneet ja ammattitaitoiset opettajat, joilla on aidosti kiinnostusta ohjata opiskelijoita eteenpäin. Niin nuorten kuin aikuistenkin maahanmuuttajien opettajilta vaaditaan jalkautuvaa ja aktiivista työtettä, jotta opiskelijat saadaan sitoutumaan ja ottamaan vastuuta opiskelustaan (Arvonen, Katva ja Nurminen 2010, 208). Maahanmuuttajien koulutuksessa yhteistyö ja verkostot ovat hyvin tärkeitä, jotta maahanmuuttaja voi saada parasta asiantuntijatietaa, tukea ja ohjausta tarvitessaan.

2 Hanketoiminta - Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3

2.1 Kehittämishankkeeni tavoitteet

Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hankkeen myötä pyrin kehittämään omaa projektiosaamistani ja ammatillisen perusopetuksen liittyvän suomen kielen opetusta. Käytännössä tämä merkitsi *Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 2* –hankkeen myötä luodun koulutustuotteen käynnistämistä ja sen kehittämistä sekä uuden koulutustuotteen kehittämistä (maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen toteuttamissuunnitelman laatiminen ja järjestämisluvan hakeminen). Hankkeen avulla pyrin myös kehittämään moniammatillisissa verkostoissa toimimisen taitoja.

Käytännössä hankkeen myötä muokattiin lukuvuonna 2008 – 2009 kehitettyä koulutustuotetta vastaamaan opiskelijoiden tuen tarpeisiin, ohjattiin opettajia opettamaan maahanmuuttajaopiskelijoita ja tuotettiin liiketalouden oppimateriaalia selkokielellä.

Kolmannen hankkeen keskeisiä tavoitteita on työnantajien rekryointitarpeiden selvittäminen, maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden kouluttautumis- ja työllistymismahdollisuuksien kehittäminen, pysyvien toimintamallien tuottaminen maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden koulutustoimintaan ja työllistämiseen. Lisäksi on tärkeää toimia aktiivisesti seudullisessa ja paikallisessa asiantuntijaverkostossa.

Hankkeen puitteissa järjestetään monikulttuuristuvaan työelämään liittyvää henkilöstökoulutusta yrityksille ja esim. KSAOn henkilökunnalle.

Hanketoimintaan liittyy myös työelämän kehittämis- ja palveluverkosto (tyke) muodostuu partnerioppilaitoksista, jotka ovat hanketta koordinoiva Koulutuskeskus Salpaus, Forssan ammatillinen aikuiskoulutuskeskus, Hyvinkään-Riihimäen aikuiskoulutuskeskus, Kiipulan ammattiopisto ja Koulutuskeskus Tavastia.

Lisäksi hankkeella on paikallisia yhteistyökumppaneita, jotka ovat maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä rekrytoivia yrityksiä. Hankkeeseen osallistuu erilaisia asiantuntijaorganisaatioita kuten Kaakkois-Suomen maahanmuuttotyön verkosto, Kouvolan seudun työvoima- ja elinkeinotoimisto, Kouvolan yrittäjät ry., Kymen yrittäjät ry., Helsingin yliopiston täydennyskoulutuskeskus Palmenia, Kymenlaakson Opisto ja Kouvolan seudun maahanmuuttajakoulutuksen yhteistyöverkosto eli MYTTY.

Kolmannen hankkeen myötä pyritään toimimaan tiiviisti yhteistyössä yritysverkoston ja alueen muihin toimijoihin ja seudullisten tyke-verkoston toimijoiden kanssa maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden työllistämisessä. Hankkeen myötä selvitetään yritysten rekryointitarpeita erityisesti hoiva- ja puhdistuspalvelualoilla. Näiden alojen koulutusta pyritään räätälöimään ja järjestämään mahdollisuuksien mukaan maahanmuuttajien tarpeet huomioon ottaen.

Maahanmuuttajien kouluttautumista ja työllistymistä tuetaan uraohjausta kehittämällä. Tämä merkitsee osaamisportfolion käyttöön ottamista.

2.2 Kansainväliset merkonomiryhmät

Kouvolan seudun ammattiopistossa on pitkät perinteet kansainvälisten koulutusvaihtoehtojen toteuttamisesta. Liiketalouden yksiköllä on useita vuosia ollut lupa järjestää opetusta venäjän kielellä. Käytännössä tämä on merkinnyt Venäjältä tulleille opiskelijoille liiketalouden oppiaineiden opettamista venäjäksi eli heidän äidinkielellään. Tätä koulutusta ja sen toteuttamistapaa ovat alueelliset yhteistyökumppanit kritisoineet voimakkaasti. Kritiikki on kohdistunut siihen, että Venäjältä Suomeen tulleet opiskelijat opiskellessaan liiketaloutta venäjän kielellä eivät oppineet käytännön suomen kieltä, vaikka heille muutaman opintoviikon verran suomen kieltä opetettiinkin. Pääosa opetuksesta tarjottiin venäjän kielellä. Tämän lisäksi venäläisiä opiskelijoita ei heikon suomen kielen taidon vuoksi voitu integroida suomenkielisiin ryhmiin, he olivat venäjää

puhuvissa omissa piireissään niin opinnoissaan kuin vapaa-ajalla. Myös kulttuurieroihin liittyvät ennakkoluulot pitivät suomalaiset ja venäläiset opiskelijat erillään toisistaan.

Kouvolan seudun ammattiopistosta Liiketalouden oppilaitoksesta on siis valmistunut opiskelijoita, jotka liiketalouden perustutkinnon suorittamisen jälkeen ovat hakeutuneet työttömiksi jäätyään työvoimapolitiisiin suomen kielen koulutuksiin. Tämä ei ole koulutuspoliittisesti tarkoituksenmukaista.

Lukuvuonna 2008 – 2009 Kristina Ström alkoi kehittää ***Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 2*** –hankkeen (Monikulttuuristuva oppilaitos) myötä vaihtoehtoa venäläisille opiskelijoille tarjotun venäjänkieliselle koulutukselle. Ström kehitti Kansainvälinen merkonomi –koulutustuotteen, joka sisälsi liiketalouden opintojen lisäksi tehostettua suomen kielen opetusta. Kansainvälinen merkonomi –koulutus suunniteltiin kolmivuotiseksi ammatilliseksi perustutkinnoksi maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille. Koulutusmallin mukaisesti opintojen alussa on puolen vuoden intensiivinen suomen kielen opetuksen jakso (noin 12 opintoviikkoa). Tämä tarkoittaa sitä, että vapaasti valittavat opintojaksot on muutettu suomen kielen opinnoiksi. Ensimmäisen puolen vuoden opetussuunnitelmaan kuului tietotekniikan perusteiden opintoja ja yhteiskunta- ja työelämä tietoa. Käytännössä nämä ovat niitä oppiaineita, joita opiskellaan työvoimapolitiittisissa kielikoulutuksissa.

Intensiivisen suomen kielen opetuksen puolivuotisjakson jälkeen opiskelijoilla tuli alkuperäisen suunnitelman mukaisesti olla riittävä suomen kielen taito opiskella suomeksi liiketalouden eri oppiaineita. Ensimmäisen opiskeluvuoden tammikuussa kansainvälisten opiskelijoiden tuli valita opintopolku (taloushallinnon taitaja, talous- ja toimistoassistentti, kuluttajamyyjä ja ratkaisumyyjä).

Ström hankki tietoa maahanmuuttajakoulutusten toteuttamisesta verkostoyhteistyön avulla. Hän itse on liiketalouden opettaja ja opinto-ohjaaja. Lisäksi hän työskenteli Kouvolan seudun ammattiopistossa kansainvälisyysasiantuntijana.

Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 2 –hankkeen myötä Ström kehitti myös työelämäsuhteita ja osallistui kaupungin maahanmuuttajatoimijoiden verkostoon. Lisäksi hän ideoi maahanmuuttajaopiskelijoiden osaamisportfolion, jota ei kuitenkaan otettu käyttöön vielä hankkeen kolmannessakaan vaiheessa.

Keväällä 2009 Ström hankkeen puitteissa markkinoi koulutuksia mm. työvoimatoimistossa potentiaalisille hakijoille. Hän muutaman opettajakollegan kanssa esitti parikin kertaa hankesuunnitelmaan kirjatun tavoitteen koulutuksen valintakokeista ja kielitaitotesteistä silloiselle koulutuspäällikölle. Näitä valintakokeita ei koskaan kuitenkaan järjestetty. Venäjäosaaja-koulutuksen peruuntumisen vuoksi Kansainvälinen merkonomi –koulutukseen otettiin 50 opiskelijaa.

2.3 Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hankkeen toimet

Raportoin tässä hankeraportissa **Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hankeen** ensimmäisen puolen vuoden toiminnoista. Ensiksi esittelen hankkeen tavoitteita (Liite 1).

Kolmannen hankkeen hankesuunnitelmaan kirjattiin hanketta täsmentävän nimen mukaisesti työelämäyhteistyön kehittäminen (Monikulttuuristuva työelämä). Hankkeen myötä pyrittiin vahvistamaan olemassa olevia ja lisäämään työelämäsuhteita toisin sanoen hankkimaan esimerkiksi työssäoppimispaikkoja. Hankkeen avulla haluttiin saada tietoa elinkeinoelämän tarpeista ja aloista, joilla on pulaa työvoimasta. Erityisen tärkeää oli kehittää yhteistyötä kaupungin kanssa.

Oppilaitosten ja liike-elämän henkilöstölle oli tarkoitus järjestää kolmannen hankkeen puitteissa monikulttuurisuuskoulutusta ja teemapäiviä. Lisäksi haluttiin järjestää maahanmuuttajien kouluttautumista ja työllistymistä edistävä koulutus- ja rekrytointitapahtuma yhdessä alueellisten maahanmuuttajatoimijoiden kanssa.

Kymenlaakson alueella erittäin tärkeää olisi maahanmuuttajien uraohjauksen kehittäminen. Tähän liittyi toisessa hankkeessa valmisteltu maahanmuuttajan osaamisportfolio. Kolmannen hankkeen myötä oli tarkoitus kehittää maahanmuuttajille suunnattua oppisopimuskoulutusta ja ohjauspalveluita.

Seuraavaksi esittelen tässä raportissa **Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hankeen** ensimmäisen puolen vuoden toimintoja. Näitä toimia olivat Kansainvälinen merkonomi –koulutuksen aloittaminen, koulutuksen koordinointi, opettajien ohjaus, verkostoyhteistyö ja ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen toteuttamissuunnitelman laatiminen järjestämisluvan hakemista varten. Lisäksi toteutimme

kaksi laatukyselyä opiskelijoille ja laadimme Kansainvälinen merkonomi –koulutusta varten kaksi toteuttamissuunnitelmamallia (MaMe 3 ja MaMe 3 +1).

Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hanke käynnistyi syksyllä 2009. Kolmas hanke käynnistyi myöhässä. Toisen hankkeen vastaava Kristina Ström perehdytti minua hanketoimintaan. Laadimme yhdessä hankesuunnitelman (Liite 1) ja osallistuimme alueelliseen maahanmuuttajaverkoston toimintaan mahdollisuuksien mukaan.

Kun aloitin työt KSAO:ssa elokuussa 2009, oletin, että opiskelijat on asianmukaisesti ja säädösten mukaisesti valittu valintakokeiden perusteella. Valintakokeiden järjestämättä jättäminen paljastui, kun järjestin kollegani kanssa kielitaitokartoituksen ennen varsinaisen opetuksen alkua. Kartoituksessa selvisi, että noin 35 % opiskelijoista ei osannut lainkaan suomen kieltä ja suuri osa (noin 60 %) opiskelijoista osasi suomen kielen alkeet. Vain yhdellä opiskelijoista (2 %) oli merkonomiopintoihin riittävä kielitaito (B1.1). Neljällä opiskelijalla (noin 8 %) oli jokseenkin riittävä kielitaito, mutta heillä oli merkittäviä puutteita joko suomen kielen sanaston tai perusrakenteiden hallinnassa. Tämä opiskelijoiden vaatimaton suomen kielen opiskelun historia ja heikko kielitaitotilanne yllätti. Keskustelin tilanteesta oitis koulutuspäällikön ja opettajakollegan kanssa. Koulutuspäällikön mukaan koulutus piti käynnistää, vaikka koulutuksen alkuvaihe oli erittäin haastava.

Kielitaitokartoituksen jälkeen opiskelijat jaettiin kahteen eri ryhmään kielitaidon perusteella. Toisesta ryhmästä tuli käytännössä suomen kielen alkeiden ryhmä ja toisesta suomen kielen peruskurssin ryhmä. Lisäksi kävi ilmi, että selkeää opetuksen järjestämissuunnitelmaa (opetuksen sisällöt, oppimateriaalit, arviointi) ei ollut kukaan laatinut. Valintakokeiden järjestämättä jättäminenkin kieltämättä paljasti tämän puutteen.

Opetussuunnitelmaluonnos löytyi, jossa oli sangen väljästi määritelty suomen kielen opetuksen sisällöt. Käytännössä Kansainvälinen merkonomi –koulutus käynnistettiin riittämättömän valmistelun jälkeen. Tämä merkitsi sitä, että kolmannen hankkeen tavoitteita ja toimintoja oli pakko muuttaa, koska kesken jäänyt koulutussuunnittelu oli tehtävä loppuun valtakunnallisesti ja alueellisesti tärkeän koulutustuotteen kehittämiseksi.

Lisäksi ilmeni, että kolmatta hanketta ei ollut resursoitu vuosityösuunnitelmaani. Jokin selvittämättä jäänyt esimiesten välinen ristiriita vaikutti siihen, ettei tätä hanketta myöskään saatu vuosityösuunnitelmaani sinä aikana, jonka työskentelin hankkeen parissa.

Kansainvälinen merkonomi –koulutuksen parissa työskenneltiin tarmokkaasti koulutuksen kehittämiseksi ja riittävän ohjauksen ja tuen saamiseksi lähes kielitaidottomille opiskelijoille.

Ensimmäisen seitsemän viikon jakson aikana (13.8. – 1.10.2009) ilmeni haasteita atk-opetuksen suhteen. Esimerkiksi tietotekniikan opettaja koki, ettei hän pysty opettamaan kielitaidottomia maahanmuuttajia. Myös opiskelijat ilmaisivat eri kielillä tyytymättömyyttään tietotekniikan perusteiden opetukseen. Myös yhteiskunta- ja työelämätiedon opettaja kertoi epävarmuudestaan. Tilannetta selvitettiin rakentavasti keskustellen niin opettajan kuin opiskelijoidenkin kanssa jo syyskuussa ennen varsinaisia hanketoimia. Tällöin opetusalojohtaja peräsi pedagogisia ratkaisuja. Selvitin kielikoulutuksen periaatteita ja kielitaitotasovaatimuksia kaikille palaveriin osallistuneille opettajille ja esimiehille (koulutuspäällikkö, opetusalojohtaja ja opetuksen vuosityösuunnittelun tukihenkilö). Esitin tässä vaiheessa ajatuksen siitä, että koulutusta olisi tarkoituksenmukaisinta tarjota aluksi kielikoulutuksena. Koska opiskelijoille oli luvattu liiketalouden kolmivuotinen ammatillinen peruskoulutus, oli käytännön koulutusjärjestelyjen liikkumavara melko niukka. Käytännössä koulutuksen muuttaminen tarpeen vaatiessa kolmivuotisesta nelivuotiseksi on toki mahdollista, mutta heikosti suomen kieltä taitaville opiskelijoille tämän tiedon välittäminen ei ollut yksinkertaista. Toisaalta tiedostettiin se, että opiskelijat oletettavasti vastustavat muutosta jo pelkästään taloudellisista syistä. Suuri osa opiskelijoista opiskelee merkonomiksi kotoutumistuella kotoutumiskoulutukseen rinnastettavana koulutuksena. Tätä kotoutumistukea myönnetään yleensä enintään kolmeksi vuodeksi.

Vastoin alkuperäistä suunnitelmaa Kansainvälinen merkonomi –koulutuksen opiskelijaryhmien opintojen toteuttamissuunnitelmaan oli jo toiselle seitsemän viikon jaksolle merkitty muun muassa kannattavuuden, yhteiskuntatiedon, tekstinkäsittelyn ja asiakaspalvelun kurssit. Ensimmäisen jakson loppupuolella kutsuin opettajat, koulutuspäällikön ja opetusalojohtajan paikalle keskustelemaan tilanteesta, koska ennakoin, että useimpien opettajien tietous maahanmuuttajien opettamisesta ja oppimateriaalin selkokielistämisestä on niukkaa. Aiemminhan KSAO:ssa oli koulutettu ns. kansainvälisiä ryhmiä, jotka kuitenkin olivat käytännössä venäjänkielisiä venäläisiä opiskelijoita. Tällöin opettajien tuli keskittyä kaikkien oppiaineiden opettamiseen venäjän kielellä.

Toisen jakson (2.10. – 2.12.09) alkuvaiheessa opastin lyhyesti opettajia oppiaine-sisältöjen selkokielistämiseen ja opetuksen havainnollistamiseen. Hyvin tärkeää oli myös huomion kiinnittäminen opetuksen yksilöllistämiseen, josta opettajat tarvitsivat tietoa. Lisäksi toisen jakson alussa osallistuin kollegani kanssa Suomi toisena ja vieraana kielenä –opetuksen kehittämispäiville Helsingissä (5. – 6.10.).

Toisen jakson kolmannella viikolla toteutettiin koulutuksen laatuksely (Liite 4), jonka avulla selvitettiin Kansainvälinen merkonomi –koulutuksen vahvuuksia ja heikkouksia. Tämän palautekyselyn tulosten vuoksi järjestettiin Kansainvälinen merkonomi – koulutuksessa opettavien opettajien opetuksen kehittämispalaveri. Vaikutti siltä, että niin opiskelijat kuin opettajatkin ovat hyvin stressaantuneita ja pettyneitä uuteen koulutustuotteeseen, joka korvasi aiemmin tarjotun käytännössä venäjänkielisille opiskelijoille tarjotun koulutuksen, jota oli useita vuosia oppilaitoksessa toteutettu.

Toimin myös muutosvastarinnan lievittäjänä, sillä osa opettajista suhtautui hyvin negatiivisesti uuteen koulutustuotteeseen, joka muutti heidän työtään, pakotti kehittämään opetuskäytänteitään ja siirsi nämä opettajat työn tutulta ja turvalliselta alueelta ts. mukavuusalueelta pedagogisen kehittämisen ja opetuksen yksilöllistämisen alueelle. Tämä merkitsi suomenkieliseen opetukseen laaditun materiaalin selkokielistämistä tai jopa venäjänkielisen materiaalin kääntämistä ensin suomen kielelle. Vastarintaa synnytti myös se, että osa opettajista joutui nyt opettamaan suomen kielellä. Aiemmin he olivat opettaneet venäjäksi, ja opetuksemme periaatteena oli, että apukieltä saanut käyttää.

Kansainvälinen merkonomi –koulutuksen palautteessa (Liite 4) opiskelijat toivoivat lisää suomen kielen opetusta ja opettajat opiskelijoilta vahvempaa kielitaitoa. Toisen jakson keskivaiheilla (16. ja 20.11.2009) järjestetyssä palaverissa todettiin, että koulutuksen tilanne on huolestuttava, koska otaksuttiin, että osa opiskelijoista keskeyttää opinnot ennen joulua tai välittömästi joulun jälkeen. Myös opettajien jaksamisesta oltiin huolestuneita. Palaverissa esitettiin myös, että voitaisiin yrittää hakea työvoimapolitiittista taloudellista tukea suomen kielen koulutuksen järjestämiseksi. Tämä ei kuitenkaan ollut käytännössä tarkoituksenmukainen tai edes mahdollinen vaihtoehto.

Haasteellinen tilanne ratkaistiin siten, että suomen kielen opettajat konsultoivat aineenopettajia opetuksen suunnittelussa, maahanmuuttajaopiskelijan huomioimisessa ts. opetuksen yksilöllistämässä, opetuksen ydinaineksen kokoamisessa oppimateriaaleihin, oppimateriaalien ja opetuksen selkokielistämässä. Lisäksi suomen kielen opettajat

auttoivat ammattiopettajia opetukseen liittyvässä havainnollistamisessa. Tämä tuen myötä opettajat oivalsivat, mikä merkitys havainnollisuudella ja havainnollistamisella on opetustilanteessa. Suomalaisessa koulutuskulttuurissa on totuttu siihen, että opettajat ovat ainakin osittain luennoivia asiantuntijoita. Luennointi ei ole paras metodi opettaa opiskelijoita, joiden äidinkieli ei ole suomi tai opiskelijoita, joilla on keskittymisen tai oppimisen vaikeuksia. Pelkkään puheeseen perustuva opetus rasittaa muistia, vaatii kykyä keskittyä ja jäsentää tietoa pään sisällä.

2.4 VALMA-toteuttamissuunnitelman laatiminen

Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hankkeen tavoitteena oli kehittää koko Kouvolan seudun ammattiopiston maahanmuuttajakoulutusta, ei vain siis Liiketalouden yksikön Kansainvälinen merkonomi –koulutusta. Keskustelujen ja haastattelujen pohjalta totesin, että Kouvossa tarvitaan ammatillisiin opintoihin ja työelämään orientoivaa koulutusta, jossa toiminnallisuus ja opiskeluvaikeuksien kehittäminen ovat keskeisimmät tavoitteet kielitiedon sijaan. Syyskuussa konsultoin Jyväskylän aikuisopiston maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen kouluttajaa valmistavan koulutuksen toteuttamissuunnitelmasta. Lisäksi selvitin, onko Kouvolan seudun ammattiopistolla järjestämislupaa maahanmuuttajien ammatilliseen perusopetukseen valmistavaa koulutusta varten. Tämän jälkeen laadin Kouvolan seudun ammattiopistoa varten ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen toteuttamissuunnitelman. Esittelin tämän toteuttamissuunnitelman ammattiopiston rehtorille ja opetusalojohtajalle. Pyysin samalla heitä kertomaan minulle, kuinka tällaista opetuksen järjestämissuunnitelmaa haetaan. Opetusalojohtajan mukaan tämä asia ei ollut ajankohtainen, mutta hänen mukaansa olin tehnyt hyvää työtä.

Seuraavaksi toimitin ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen toteuttamissuunnitelman ensin Kouvolan kaupungin sivistystoimenjohtajalle ja sen jälkeen tilaajapalvelujohtajalle. Liitin toteuttamissuunnitelman mukaan perustelut, miksi tämä koulutus oli merkityksellinen. Sivistystoimen esimiehet kiinnostuivat tästä esityksestä. He selvittivät minulle opetuksen järjestämisluvan hakemiseen liittyviä yksityiskohtia. Järjestämisluvan hakemista käsiteltiin loka-marraskuussa Kouvolan seudun ammattiopistossa eri esimiesten kanssa. Lopulta joulukuun alussa se toteuttamissuunnitelma saatiin viimeistelyä järjestämisluvan hakemista varten.

17.12.09 sivistystoimen sihteeri pyysi vielä kiteytetyt perustelut ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestämisluvan hakemista varten. Järjestämisluvan hakeminen oli tarkoitus käsitellä vuodenvaihteessa sivistystoimen kokouksessa. 12.1.10 ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestämisluvan hakeminen hyväksyttiin. 19.8.10 Kouvolan seudun ammattioppilaitos sai valmistavan koulutuksen järjestämisluvan.

2.5 MaMe-mallit ja erityinen tuki

Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hanke keskittyi Kansainvälinen merkonomi – koulutuksen kehittämiseen, koska tämä oli välttämätöntä, jotta koulutus olisi edistynyt. Koulutuksen kehittäminen perustui Salon ammattiopiston kehittämään PLP-koulutusmalliin (Pehmeä lasku perustutkintoon –koulutusmalliin, nelivuotinen ammatillisen perustutkinnon suorittamismahdollisuus). Lisäksi kehittämisessä otettiin huomiota opettajien yhteisissä palaverissa esiin nostamiin haasteisiin ja opiskelijoilla teetettyihin laatukselyihin.

PLP-mallin, palaverien, koulutuskokemusten ja laatukselyistä saatujen tietojen perusteella hankevastaavina kehitimme Kristina Strömin kanssa MaMe 3 - ja MaMe 3+1-koulutusmallit (Liite 2). Käytännössä tämä merkitsi sitä, että laadittiin kaksi opintopolkua, normaali ja joustava, Kansainvälinen merkonomi –koulutusta varten. MaMe 3 –malli perustuu aiempiin koulutuksen toteuttamissuunnitelmiin, joiden mukaan ensimmäisen opintovuoden ensimmäisen puolen vuoden aikana opiskelijat saavat intensiivistä suomen kielen opetusta. Alkuperäinen kielitaitotasomääritelmä oli kuitenkin virheellinen (A1) siitä syystä, että toisen hankkeen vastaava ei tuntenut eurooppalaista kielitaitotasosteikkaa tai ammatilliseen peruskoulutukseen vaadittavaa kielitaitosovaatimusta. Siksi MaMe 3 -suunnitelmiin kirjattiin suomen kielen taito A2.2 – B1. Lisäksi tähän suunnitelmaan liitettiin kielitaitotasotestauksen vaatimus. Kielitaitotasotestaus edellyttää opettajalta kielitaitosasteikon ja tasotestien tuntemusta.

MaMe 3+1 –koulutusmallissa opiskelijan kielitaitotaso määriteltiin eurooppalaisen kielitaitosasteikon A2-tasolle. MaMe 3+1 –malli merkitsi sitä, että koulutus on nelivuotinen. Ensimmäisenä lukuvuonna opiskelijat kehittävät kielitaitosaaan (rakenteiden ja sanaston hallinta, opiskelutaidot). Liiketalouteen orientoivat opinnot, työelämään ja kaupalliseen alaan tutustuminen ja Yrittäjän ammatti tutuksi –opinnot

integroidaan suomen kielen opintoihin. Ensimmäinen lukuvuosi on liiketalouden opintoihin orientoiva ja valmistava vuosi, jonka puolesta välissä valitsee koulutusohjelman toisin sanoen yhden neljästä opintopolusta (taloushallinnon taitaja, talous- ja toimistoassistentti, kuluttajamyyjä ja ratkaisumyyjä).

Koulutusohjelmaopinnot Kansainvälinen merkonomi –koulutuksen opiskelijat aloittavat suomenkielisiin ryhmiin integroituna. MaMe 3+1 –koulutusmallin suunnitteluvaiheessa pohdittiin myös sitä, että Kansainvälinen merkonomi –koulutukseen valitut opiskelijat olisivat jatkaneet koulutusohjelmavalintojen jälkeen omissa ryhmissään. Tämän katsottiin kuitenkin rajaavan liikaa opiskelijoiden koulutusohjelmavalintoja. Maahanmuuttaja-opiskelijoille haluttiin tarjota samat koulutusohjelmavaihtoehdot kuin suomenkielisille opiskelijoille.

Osaamisportfolion kehittämistä en ehtinyt aloittaa, vaikka se olisi ollut hyvin tärkeä ohjauksen työkalu kansainvälisten merkonomien koulutuksessa. Portfolion tarkoitus on välittää tietoa työssäoppimispaikan ja tulevan työelämän edustajille opiskelijan aiemmin hankitusta ja koulutuksen myötä kehittyneestä osaamisesta.

2.6 Verkostoyhteistyö

Erityisryhmien opettaminen edellyttää monipuolista moniammatillista yhteistyötä, niin maahanmuuttajaopetus kuin ammatillinen erityisopetuskin. Vuoteen 2009 mennessä Kouvolan seudun ammattiopisto ei ole käytännössä merkittävästi osallistunut maahanmuuttajaverkoston toimintaan, koska muita kuin venäjänkielisiä maahanmuuttajaopiskelijoita oppilaitoksessa ei ole ollut. Tämä ei kuitenkaan ole riittävä selitys siihen, miksi KSAO ei ole ollut aktiivinen verkostotoimija Kymenlaaksossa.

Merkittävin Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hankkeen tulos on verkostoituminen alueellisiin ja paikallisiin maahanmuuttajatoimijoihin. Kouvolan seudun ammattioppilaitoksen edustajana minun oli helppoa luoda suhteita työ- ja elinkeinotoimiston työntekijöihin, alueellisiin yhdistyksiin ja muihin koulutusorganisaatioihin. Ehdin tavata useita maahanmuuttajaverkoston toimijoita henkilökohtaisesti, mutta yhteisiä maahanmuuttajaohjauksen toimia ei ehditty sopia tai toteuttaa. Tapaamisten myötä kyettiin kuitenkin ideoimaan erilaisia yhteistyön muotoja.

Pohdinta ja itsearviointi

Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hanke soveltuu Ammatillinen erityisopettaja –koulutuksen kehittämishankkeeksi, koska hanke sisälsi runsaasti kehittämistehtäviä ja verkostoyhteistyötä. Tämän hankkeen myötä ammatillisia opettajia ohjattiin käyttämään selkokieltä opetuksessa ja oppimateriaaleissa. Lisäksi opettajia ohjattiin opetuksen yksilöllistämiseen ts. henkilökohtaisten opinpolkujen rakentamiseen opiskelijoille.

Haastavinta Kansainvälien merkonomi –koulutuksen kehittämisessä oli se, että koulutus oli suunniteltu nuorten ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Kuitenkin opiskelijat olivat aikuisia, osa omassa maassaan alan koulutusta hankkineita. Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen käytänteissä on merkittäviä eroja. Suurin osa opiskelijoistamme oli täysi-ikäisiä ja iältään aikuiskoulutukseen soveltuvia (yli 25-vuotiaita). Tässä vaiheessa opetuksen ja opintopolkujen yksilöllistäminen ja yksilöllinen ohjaus olisivat olleet hyvin tärkeitä. Onneksi hankkeen myötä saimme kehitettyä näitä käytänteitä.

Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 –hanke eteni pääosin merkonomikoulutuksen kehittämistyön mukaisesti. Opettajat tarvitsivat tietoa ja ohjausta maahanmuuttajien opettamisessa ja oppimateriaalien selkokielistämisessä ja havainnollistamisessa.

Kehittämishankkeessa oli paljon mielenkiintoisia tavoitteita ja toimia, joihin ehdin puolen vuoden aikana tehdä alustavat suunnitelmat mm. Miten opetan maahanmuuttajaopiskelijalle liiketalouden oppiaineita? ja Oppimateriaalin selkeäkielistäminen –henkilöstökoulutukset, rekrytointi- ja koulutustapahtuma verkostotoimijoiden kanssa, yhteistyö Helsingin yliopistokeskus Palmenian Kouvolan yksikön kanssa ja osaamisportfolion kehittäminen ja käyttöön ottaminen koulutustoiminnassa ja uraohjauksessa. Selkokielistämisen ohjausta tarjosin henkilökohtaisesti niille opettajille, jotka sitä välittömästi tarvitsivat ja halusivat.

Erityisen hyödyllistä olisi ollut myös Kymenlaakson alueen elinkeinoelämän tarpeiden (mm. työvoima- ja koulutustarpeet) selvittäminen kaupungin ja liike-elämän toimijoiden kanssa. Ylipäätään Kymenlaakson alueen maahanmuuttajatoimijoiden yhteistyöverkoston ja sen toimintakäytänteiden kehittäminen olisi tarjonnut runsaasti mielenkiintoisia mahdollisuuksia. Verkostoyhteistyökumppanit ovat toivoneet Kouvolan seudun

ammattiopiston henkilöstöltä aktiivista osallistumista alueelliseen ja paikalliseen yhteistyöhön. Kouvolan seudun ammattiopiston aikuiskoulutuspäällikkö maahanmuuttajakoulutusten ohjauksen osajana osallistuu keväällä 2010 MYTTY-verkoston toimintaan, koska itse en työskentele enää KSAO:n palveluksessa.

Edellä mainittujen asioiden lisäksi Kansainvälinen merkonomi –koulutustuotetta kehitetään ja täsmennetään käytännön työssä ja erityisesti toteuttamissuunnitelman osalta. Tällä tarkoitan sitä, että opetuksessa käytettävät oppimateriaalit, opettavien asioiden järjestys, suomen kielen opetuksen sisältöjen määrittely ja oppimateriaalien tuottaminen vaativat asiantuntevaa ohjausta ja kehittämistoimintaa.

Viiden kuukauden aikana hanketyötä hyödynnettiin tehokkaasti Kansainvälinen merkonomi –koulutuksen käytänteiden tuottamisessa ja käytännön opetustyössä. Kansainvälisen merkonomikoulutuksen kehittämisessä tarvitaan erityisopetuksen näkökulmia. Opiskelijoilla tulee olemaan erilaisia tuen ja ohjauksen tarpeita (mm. havainnollistaminen, selkokielistäminen, tukiopetus, eriyttäminen, pienryhmät, oppimaan oppimisen valmiuksien kehittäminen), joihin koulutuksen suunnittelussa on hyvä varautua.

Hanketyötä jatkoi yritystoiminnan opettaja, jolla oli työaikaresurssia lukuvuoden 2009 – 2010 aikana.

Lähteet

Arvonen, A, Katva, L. ja Nurminen ja A. 2010. **Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen**. Opetus 2000. Juva: WS Bookwell Oy.

Kuusela, J., Etelälahti, A., Hagman, Å., Hievanen, R., Karppinen, K., Nissilä, L., Rönning, U. ja Siniharju, M. 2008. **Maahanmuuttajaoppilaat ja koulutus**. tutkimus oppimistuloksista, koulutusvalinnoista ja työllistymisestä. Helsinki: Opetushallitus

Peltoniemi, A. 2009. Aikuisten maahanmuuttajien tuki, 157 – 166. Nissilä, L. ja Sarlin, H.-M. (toim.) **Maahanmuuttajien oppimisvaikeudet**. Opetushallitus. Keuruu: Otavan kirjapaino.

LIITE 1

Monikulttuuristuva työelämä

Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 2 ja 3:

Monikulttuuristuva työelämä on Opetushallituksen rahoittama työelämän kehittämis- ja palvelutehtävähanke. Toinen hanke kestää vuoden 2009 loppuun. Kolmas hanke toteutetaan 1.8.2009-31.12.2010.

Seudullinen tyke-verkosto

Hanketta koordinoi Koulutuskeskus Salpaus. Kouvolan seudun ammattiopiston lisäksi hankkeeseen osallistuvat seuraavat partnerioppilaitokset: Forssan ammatillinen aikuiskoulutuskeskus, Hyvinkään-Riihimäen aikuiskoulutuskeskus, Kiipulan ammattiopisto ja Koulutuskeskus Tavastia.

Yhteistyökumppanit ja sidosryhmät

Yhteistyökumppaneina on paikallisia yrityksiä, jotka ovat rekrytoimassa maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä. Tämän lisäksi hankkeeseen osallistuvat seuraavat asiantuntijatahot: Kouvolan maahanmuuttotoimisto, Kouvolan työ- ja elinkeinotoimisto, Kouvolan yrittäjät ry, Kymen yrittäjät ry, Helsingin yliopiston täydennyskoulutuskeskus Palmenia, Kymenlaakson Opisto, sekä MYTTY – Kouvolan seudun maahanmuuttajakoulutuksen yhteistyöverkosto.

II-hankkeen tavoitteet vuonna 2008–2009

Tavoitteena on tukea maahanmuuttajia rekrytoivia yrityksiä Kouvolan seudulla kehittämällä toimintamalli, joka helpottaa yrityksiä työllistämään ulkomaalaistaustaisia työntekijöitä ja edesauttaa heidän osaamisensa hyödyntämistä.

Hankkeen aikana kartoitetaan yritysten työllistämisen- ja koulutustarpeita. Kartoituksen tuloksena täsmäkoulutetaan rekrytoitavat maahanmuuttajat sekä lisätään kulttuurin tuntemusta yrityksissä. Hankkeessa räätälöidään palveluja yrityksille eri kieli- ja kulttuuritaustaisten työntekijöiden vastaanottamiseen, perehdyttämiseen ja ohjaukseen.

Maahanmuuttajien kannalta palvelut liittyvät ensisijaisesti kieli- ja kulttuuriosaamisen lisäämiseen, ammatillisen osaamisen kartoittamiseen sekä osaamisen kehittämiseen. Hankkeessa tavoitteena on myös kehittää KSAO:n olemassa olevia ja uusia maahanmuuttajakoulutuspalveluita.

Liite 2: Joustavat opinnot

Maahanmuuttajille joustavat opintopolut merkonomikoulutukseen (MAJOME) 3 sekä 3+1 koulutusmallit

OPINTOPOLUN VAIHEET:		Aikataulu:
1. Tiedottaminen, opiskelijoiden valinta ja kielitesti		NEVÄT 2009
2. Koulutuksesta tiedottaminen ja HOPS		SYKSY 2009
3. Opiskelijalle valitsee itselleen sopivan koulutusmallin 3 tai 3+1 mallin (B1-lexiti)		SYKSY 2009
4. Koulutusmallin valinnan teokset kielitesti ja HOPS		SYKSY 2009

	MAME 3+1 -koulutusmalli 40 ov+120 ov (A2)	MAME 3 -koulutusmalli 120 ov (B1)
Ensimmäinen lukuvuosi	5. Kielitesti 6. Ilmoittautuminen suoritusohjelmiin 7. Työvälineiden ja kirjallisten aineiden tutustuminen 8. Yrittäjien ammatti- tai koulutus-ohjelmiin	5. Ilmoittautuminen p.t. kaikille pakolliseen tutkintoon osaan: Asiakaspalvelu 20 ov 6. Asiakaspalvelu, toimintapalvelut, yrittäjyyttä ja työsuojelu 6. ATTO ja valinnatutkinto 7. Koulutusohjelman valinta
Toinen lukuvuosi	9. Ilmoittautuminen p.t. kaikille pakolliseen tutkintoon osaan: Asiakaspalvelu 20 ov 10. ATTO ja valinnatutkinto 11. Koulutusohjelman valinta	8. Koulutusohjelman alustaminen ammattilaisien opintoajoin (kassa yhdessä neijällä opintopöytä) 9. Ilmoittautuminen p.t. koulutusohjelman 1. tutkintoon osaan opiskelijan valitsemassa opintopöydässä 10. ATTO ja VV ja muut valinnat tutkintoon osat 10 ov
Kolmas lukuvuosi	12. Koulutusohjelman alustaminen ammattilaisilla *) 13. Koulutusohjelman 1. tutkintoon osaan 14. ATTO ja VV ja muut valinnat to. 10 ov	11. Koulutusohjelman 2. tutkintoon osaan 12. Kaikille valittava tutkintoon osaan 1 13. Kaikille valittava tutkintoon osaan 2
Neljäs lukuvuosi	15. Koulutusohjelman 2. tutkintoon osaan 16. Kaikille valittava tutkintoon osaan 1 17. Kaikille valittava tutkintoon osaan 2	

Liiketalouden perustutkinnon opintopolut KSAO:ssa

Opintopolut koostuvat opiskelijan ilmoittamien opintojen lisäksi ja siten määrätään tutkintoon osittain. KSAO ilmoittamissa opiskelijat voivat valita yhden neljästä opintopolusta. Asiakaspalvelu ja myynti koulutusohjelmasta 1) Kassa- ja myynti koulutusohjelmasta 2) Rahoitus- ja myynti koulutusohjelmasta 3) Taloushallinnon ohjelman tai 4) Talous- ja toimintasuunnitelman opintopolun.

	KULUTTAJAMYYJÄ	RATKAISUJEN MYYJÄ	TALOUSHALLINNON TAJAJA	TALOUS- JA TOIMISTOASSISTENTTI
	Päivittäis-, kulutus- ja erikoisvarakauppa	Pankit, veloituskassa, tukkukauppa, tekninen kauppa & kuluttajamyynit (ruoka- ja viikaliiketoiminta, auto- & maastokassa)	Tilitoimistot, yritysten, yhteisöjen, laitosten virotoiminta ja toimistot	Yritysten, yhteisöjen, laitosten virotoiminta ja toimistot, kassat, huolto- ja logistiikka-yritykset
	Myyjiä, kassamyynit, tavara- ja myynti, kassamyynit, kassa-asiantuntijat, peräsiivotit	Rahoitus- ja veloitusten palvelusivustot, yritysmyynti, kauppamyynit, myynti- ja kassatyöntekijät, kassavastaava	Kirjanpito, neuvonantajat, asiantuntijat, toimintasuunnitelman tekijät, rahoitus- ja veloitusten toimihenkilöt	Toimintasuunnitelman tekijät, asiakaspalvelusivustot, kassat, huolto- ja logistiikka-yritykset, virotoimintajohdot, postityöntekijät
	TUTKINNON RAKENNE JA TUTKINNON OSAT			
	ATTO-osaat yhteiset osat	ATTO-osaat yhteiset osat	ATTO-osaat yhteiset osat	ATTO-osaat yhteiset osat
	Vuosaati valittavat osat	Vuosaati valittavat osat	Vuosaati valittavat osat	Vuosaati valittavat osat
Kaikki pakollinen tutkintoon osat	Asiakaspalvelu	Asiakaspalvelu	Asiakaspalvelu	Asiakaspalvelu
1. koulutusohjelman tutkintoon osat	Kauppa palvelu ja myynti	Asiakkuuden hoito ja myynti	Talouspalvelut	Talouspalvelut
2. koulutusohjelman tutkintoon osat	Vuosaatin myynti	Myynti tukipalvelut	Kirjanpito	Myynti tukipalvelut
1. kaikille valittava tutkintoon osat	Markkinointiviestinnän toimintapöydän suunnittelu ja toteutus	Rahoituspalvelut	Toiminnan kannattavuuden suunnittelu	Toiminnan kannattavuuden suunnittelu
2. kaikille valittava tutkintoon osat	Tuoteneuvonta	Tuoteneuvonta	Tilipöytäkirjoitukset ja yrityksen verotus	Kuljetus- ja huoltopalvelut
Muu valittava tutkintoon osat	Muu valittava tutkintoon osat esim. kassat, kassa-asiantuntijat, kassavastaava	Muu valittava tutkintoon osat esim. kassa-asiantuntijat, kassavastaava	Muu valittava tutkintoon osat esim. kassa-asiantuntijat, kassavastaava	Muu valittava tutkintoon osat esim. kassa-asiantuntijat, kassavastaava

**Liite 3. Monikulttuuristuva työelämä –projektin väliraportti
TYÖELÄMÄN KEHITTÄMIS- JA PALVELUTEHTÄVÄ
Avustusten raportointi 2009**

1. Koulutuksen järjestäjä

Nimi Kouvolan kaupunki					
Lähiosoite Utinkatu 44–48					
Postinumero ja –toimipaikka 45200 KOUVOLA					
Yhdyshenkilö Suunnittelupäällikkö Ulla Jaskari					
Puhelinnumero 0206158106	Sähköpostiosoite ulla.jaskari@ksao.fi				
Avustuspäätöksen diaarinumero 362/519//2009	<table border="1"><tr><td>X</td><td>Tämä on väliraportti</td></tr><tr><td></td><td>Tämä on loppuraportti.</td></tr></table>	X	Tämä on väliraportti		Tämä on loppuraportti.
X	Tämä on väliraportti				
	Tämä on loppuraportti.				

2. Koulutuksen järjestäjän työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä:

1.a) Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän suuntautuminen:

- x yritysten
- x julkisyhteisöjen
- x erityisesti pienyritysten kehittämiseen

b) Toimialat, jolle kehittämis- ja palvelutehtävä on suuntautunut

Kehittämishanke suuntautuu seuraaville aloille kauppa, teollisuus, ja sosiaali- ja terveys

c) Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän maantieteellinen toiminta-alue

Pohjois-Kymenlaakso, Etelä-Suomi

3. Hankeraportti

(Yhteishankkeesta hakijan osuus)

1. Hankkeen nimi

Yrittäjyyden haasteet liikkuvilla työmarkkinoilla 3 – Monikulttuuristuva työelämä

2. Mitkä ovat hankkeen tavoitteet?

Yhteishanke tavoitteet

Yhteishankkeen tavoite on tiivistää partnerien välistä yhteistyötä ja edistää oppimisen synergiaa kahdella yhteisellä teemalla: kootaan yhteiselle verkkoalustalle työelämälle suunnattua perehdytysmateriaalia ja kehitetään oppilaitosten henkilöstökoulutuksen sisältöä ja toteutusmallia.

Liite 4 Opiskelijan HOPS-lomake

Nimi	Ryhmä KV09 ___	Syntymäaika
Olen opiskellut suomea		
Suomen kielen taito	kirjoittaminen a) en osaa b) välttävä c) tyydyttävä d) hyvä e) erinomainen	puhuminen a) en osaa b) välttävä c) tyydyttävä d) hyvä e) erinomainen
	sanasto a) en osaa b) välttävä c) tyydyttävä d) hyvä e) erinomainen	kuunteleminen a) en osaa b) välttävä c) tyydyttävä d) hyvä e) erinomainen
	tekstien ymmärtäminen a) en osaa b) välttävä c) tyydyttävä d) hyvä e) erinomainen	sanasto a) en osaa b) välttävä c) tyydyttävä d) hyvä e) erinomainen
Opiskelumotivaatio	a) Liiketalouden opiskelu ei kiinnosta minua. b) Liiketalouden opiskelu kiinnostaa minua vähän. c) Liiketalouden opiskelu kiinnostaa minua. d) Olen erittäin kiinnostunut liiketalouden opinnoista	
Perustelut	Miksi opiskelu kiinnostaa?	Miksi opiskelu ei kiinnosta?

Liite 5. Monikulttuuristuva työelämä –hankeen palautekysely 1	
Hyviä asioita	
Koulun sijainti keskustassa, ympäristö	5
Opettajat (kohteliaita, ystävällisiä, ammattitaitoisia, huolehtivaisia)	15
Ruokala	4
Koulun palvelut	4
Opiskeleminen suomeksi	2
Maahanmuuttajaopetus	2
Mukava, lämmin ja siisti rakennus	5
Hyvä ruoka	2
Maksuton ruoka	1
Opettajat mukauttavat opetusta	2
Ystävällinen tunnelma	1
Olen tyytyväinen, tykkään opiskella	2
Ystävät luokalla	1
Suuri koulu	1
Matematiikka	2
Suomen kieli	4
Voi tutustua erilaisiin ihmisiin	1
Kaikki on hyvin.	9
Opettajan kanssa voi puhua joskus venäjää.	1
Ruokalassa on korttilaite Visa Electron – korttia varten.	1
Hyvin suunniteltu opetus	1
Lisää muiden kielten opetusta (ruotsi, espanja, ranska)	1

Kouvolan seudun ammattiopiston liiketalouden oppilaitoksen kansainvälisen merkonomikoulutuksen opiskelijoille teetettiin 1. ja 2. jakson opiskeluun liittyvä tyytyväisyyskysely viikolla 44. Tyytyväisyyskyselyyn vastasi **X** opiskelijaa.

Opiskelijat olivat erittäin tyytyväisiä opetukseen ja opettajiin. Tyytyväisyys liittyi opettajien ammattitaitoon, kokemukseen, kohteliaisuuteen, ystävällisyyteen ja huolehtimiseen. Opiskelijoista on tärkeää, että he opiskelevat suomen kielellä. Opiskelijat kiittelivät myös hyvin suunniteltua opetusta. Kaksi opiskelijaa arvosti myös opettajien kykyä mukauttaa opetusta opiskelijoiden taitotason mukaisesti. Yksi opiskelijoista toivoi lisää kielten opetusta.

Oppilaitokseen fyysisiin puitteisiin, sen kokoon ja sijaintiin oltiin myös tyytyväisiä. Opiskelijoiden mielestä on tärkeää, että oppilaitos sijaitsee Kouvolan keskustassa. Oppilaitos on siisti, rauhallinen, lämmin ja viihtyisä. Oppilaitoksessa viihtymistä lisää se, että opiskelijapalvelut toimivat hyvin. Opiskelijat ovat pääosin tyytyväisiä oppilaitoksen ruokalaan ja maksuttomaan ruokaan.